

УДК 75.021.32-035.676.332:7.047]:069:(477)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-1-28>

Федір ЗЕРНЕЦЬКИЙ,
orcid.org/0009-0006-2318-5791
аспірант кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(Київ, Україна) dme2122.fzernytskyi@dakkkim.edu.ua

АКВАРЕЛЬНІ ПРАКТИКИ ТЕТЯНИ КУГАЙ У ВИСТАВКОВОМУ ПРОЄКТІ «DOLCE VITA»

Стаття присвячена розгляду акварельного живопису як одного з напрямків різнопланової мистецької діяльності Тетяни Кугай – художниці, дизайнерки та педагога, доцентки Київського Національного Університету Технологій та Дизайну яка з 1989 року проводить персональну і колективну виставкову діяльність. **Мета статті** – проаналізувати виразні авторські риси акварельного живопису Тетяни Кугай на прикладі персональної виставки «DOLCE VITA», проведеної у 2021 р. в Центрі Української Культури та Мистецтва (м. Київ). **Узагальнені результати.** Наголошено, що експозиція в 34 натюрмортах підсумувала творчий доробок художниці в класичних акварельних техніках (акварель «по мокрому» та ін.) та авторській техніці акварелі на полотні. Роботи з виставки «DOLCE VITA» описані як такі, які виділяють Тетяну Кугай серед вітчизняної акварельної спільноти. Виокремлено та з різних дослідницьких ракурсів охарактеризовано три її роботи: «Медовий смак» (2015), «Натюрморт з червоною лампою» (2015) і «Яблука в хустинці» (2015). Акцентовано на студійній манері komponування композиції, втілення образів у декоративній манері, експресії форм та кольорних контрастів, включенні елементів народного українського мистецтва в композицію. Встановлено, що робота «Яблука в хустинці» (2015) була виокремлена відвідувачами виставки як така, де проявились вищезгадані критерії акварельної художньої манери Тетяни Кугай. Пунктирно розглянуто просвітницький напрям педагогічної роботи Тетяни Кугай на прикладі проведення майстер-класу «Барви жовтня» з основ акварельного живопису на полотні та папері. У зв'язку з відсутністю досліджень творчого доробку художниці, наголошено на подальших перспективах проведення аналізу окремих напрямків її діяльності, окреслених зокрема, графічним дизайном, колажем, монотипією, гравюрою, олійним живописом.

Ключові слова: акварель, виставка акварельного живопису, Центр Української Культури та Мистецтва.

Fedir ZERNETSKYY,
orcid.org/0009-0006-2318-5791
Postgraduate at the Department of Art Study Expertise
National Academy of Culture and Arts Management
(Kyiv, Ukraine) dme2122.fzernytskyi@dakkkim.edu.ua

TETIANA KUHAİ'S WATERCOLOR PRACTICES IN THE EXHIBITION PROJECT "DOLCE VITA"

The article is devoted to exploring watercolor painting as one of diverse artistic activities of Tetiana Kuhai, an artist, designer, and educator, associate professor of the Kyiv National University of Technology and Design who has been holding personal and collective exhibitions since 1989. **The purpose of the article** is to analyze the distinctive characteristics of Tetiana Kuhai's watercolor painting through the example of personal exhibition «DOLCE VITA» held in 2021 at the Ukrainian Cultural and Art Center (Kyiv). **Summary of the results.** It is emphasized that the exhibition, featuring 34 still lifes, highlights the artist's achievements in classical watercolor techniques (wet-on-wet watercolor, etc.) and her unique technique of watercolor on canvas. The works displayed at the exhibition «DOLCE VITA» distinguish Tetiana Kuhai among the national watercolor community. The article singles out and characterizes from different perspectives three of her works: «Honey Taste» (2015), «Still Life with Red Lamp» (2015), and «Apples in a Handkerchief» (2015). The emphasis is placed on a studio-based composition style, decorative embodiment of images, expression of shapes and color contrasts, inclusion of elements of Ukrainian folk art in a composition. It has been established that the work «Apples in a Handkerchief» (2015) was singled out by exhibition visitors as one manifesting the above criteria of Tetiana Kuhai's watercolor style. Additionally, the article briefly touches on Tetiana Kuhai's educational outreach, such as her workshop «Colors of October» on the fundamentals of watercolor painting on canvas and paper. Given the lack of studies on the artist's creative work, the article underscores the importance of further analysis of her other activities, including graphic design, collage, monotype, engraving, and oil painting.

Key words: watercolor, watercolor painting exhibition, The Center of Ukrainian Culture and Art.

Постановка проблеми. Серед українських сучасних художників чимало тих, в портфоліо яких наявне зацікавлення акварельними техніками. На тлі різноманіття інших акцентів творчого доробку, не завжди достатньо уваги приділено аналізу цього напрямку, попри наявність серій робіт і їхньої успішної презентації в колективних і персональних виставках. Акварельні натюрморти київської мисткині Тетяни Кугай – окрема лінія її портфоліо, де можна простежити її досягнення опанування мистецтвом акварелі. А саме, її природний хист напрочуд харизматично вводить новації в канонічні принципи образотворчого мистецтва. Як-то, представлена нею в Центрі Української Культури та Мистецтва (м. Київ) серія натюрмортів «DOLCE VITA», виконаних в техніці акварелі на папері та полотні, що справила резонанс під час осіннього мистецького сезону-2021 та дотепер не була висвітлена в жодній науковій публікації.

Аналіз досліджень. При підготовці матеріалу відзначено факт відсутності матеріалів в українському та зарубіжному мистецтвознавстві про діяльність Тетяни Кугай. Сама ж мисткиня у публікаціях в співавторстві з іншими діячами національної системи освіти, приділяє увагу іншим напрямкам своїх практик – українській книжковій ілюстрації (Щетиніна, 2022), ілюстрації казок в сучасному дизайні (Гула, 2021), рекламного дизайну (Кротова, 2023) тощо.

Загальні біографічні дані про Тетяну Кугай містяться в довіднику «Художники України» (Тетяна Кугай, 2006) та статті Ю. Омельчук для тижневика «Говорить і показує Україна» (Омельчук, 2004). Серед публікацій в інтернет-ЗМІ, виділено статтю А. Будкевича, дослідника українського мистецтва, брендолога та журналіста, який виділяє «головні теми у творчості художниці – це: міські пейзажі Києва, Київська Русь, картини які створені на підставі дитячих малюнків, акварелі різної тематики. Вона створює – книжкові ілюстрації, естампи, графічні роботи, твори станкового і монументального живопису, в техніках – пастель, акварель, акрил, олійний живопис, гравюра, лінорит...» (Будкевич, 2021), Р. Свередюк у своєму авторському блозі описує настроєвість робіт Тетяни Кугай як «розмаїття образотворчих сюжетів та тем: портрети, натюрморти, фігуративні композиції» у яких мисткиня досягла «єдиного енергетичного настрою, адже вона сама за гороскопом відноситься до вогняної стихії» (Свередюк, 2015).

Мета статті – проаналізувати акварельний живопис Тетяни Кугай на прикладі персональ-

ної виставки «DOLCE VITA», що відбулася у 2021 р. в Центрі Української Культури та Мистецтва (м. Київ).

Виклад основного матеріалу. Тетяна Кугай (1968 р.н.) – випускниця Республіканської художньої школи ім. Т.Г. Шевченка, Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, членкиня Національної спілки художників України, доцентка Київського національного університету технології та дизайну. Працює в техніках олії, акрилу, акварелі, темпері, пастелі, колажу, лінориту, гравюри, монотипії та ін. Створює станкові й монументальні пейзажі, натюрморти, портрети й сюжетні композиції.

Побудувала кар'єру також у галузі комп'ютерної графіки та дизайну. У її портфоліо численні ілюстрації дитячої художньої та навчальної літератури, реалізовані проекти в галузі розробки фірмового стилю для представників вітчизняного і закордонного бізнесу, дизайну інтер'єру та поліграфічної продукції (Таня Кугай, б.д.). Тетяна Кугай започаткувала в Києві творчу майстерню «Світлиця натхнення», де проводить заняття з основ академічного рисунка та живопису, графічних та акварельних технік, основ акрилового живопису та декоративного мистецтва, технік естампної графіки, книжкового дизайну й ілюстрації.

Роботи художниці зберігаються в приватних і державних колекціях України й зарубіжжя та з 1989 р. експонувались під час більш ніж 70 персональних і колективних виставках в Україні, Великобританії, Китаї, Німеччині та ін. У 2021 р. відбулось дві персональних виставки, які проявили кілька пріоритетних напрямків її роботи в амплуа художниці. Перший – захоплення архітектурою та минувиною Києва, у виставці робіт в техніці графіки й олійного живопису «Києве мій, місто спогадів і мрій», що відбулась в Музеї історії міста Києва (Рис. 1). Т. Асадчева у репортажі, присвяченому виставці, акцентувала на превалюванні єдиної тематики – «враження від прогулянок улюбленим містом, захоплення його архітектурою та історією. У роботах гармонійно переплітаються як реальні герої, так і будівлі з вигаданими елементами, яких ніколи не було насправді» (Асадчева, 2021).

Другий напрям – акварельні натюрморти. Тетяна Кугай представила в Центрі Української Культури та Мистецтва (м. Київ) виставку з 34 робіт, створених у період 2015–2021 рр. Мисткиня обрала для виставки гасло «Dolce vita» – «Солодке життя» (Запрошуємо на виставку, 2021). Як показав моніторинг проектів інституції, тут ще

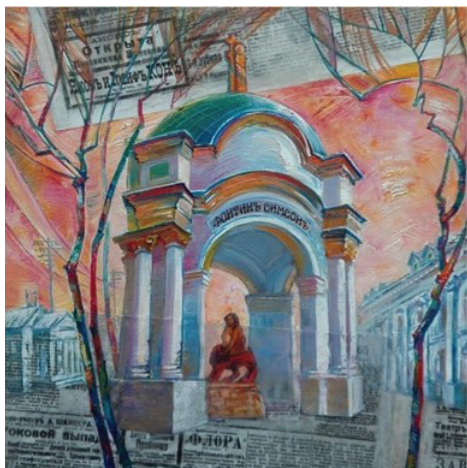

Рис. 1. Роботи Тетяни Кугай з виставки «Києве мій, місто спогадів і мрій». Музей історії міста Києва, м. Київ, 2021

з 2012 р. майже щороку, за кураторським супроводом Ольги Музиченко відбуваються проєкти з підтримки національного та міжнародного акварельного мистецтва. Серед них – Міжнародний фестиваль акварельної мініатюри «Mini Watercolor Kiev-2019» та Міжнародна виставка ботанічного мистецтва «Ботанічні історії».

В архітектурно-художньому задумі експозиції виставки «DOLCE VITA» було поєднано акварельні роботи у двох техніках, без виокремлення стійких експозиційних центрів: перша – акварель на папері; друга – авторська, акварель на полотні. Художниця описує свій творчий метод як спонтанний рух «...за вільним плином акварелі, її випадковими розтіканнями, мазками, бризками... Саме свіжість, жвавість і невимушеність акварелі приваблює та захоплює мене в цій техніці. Вона несе в собі життєдайну енергією води, завжди непередбачувану, завжди рухливу, завжди креативну...» (Виставка акварелі, 2021).

Авторська техніка з'явилась як логічне продовження давньої прихильності художниці до акварельного живопису, який дає можливості комбінувати легкість та монументальність в зображуваних формах. Тетяна Кугай, експериментуючи з аквареллю, запровадила в художній процес нові технічні можливості для того, щоб додати виразності композиції. Полотно та експресивний метод роботи з аквареллю знайшли вияв у серії натюрмортів. Вони хоч і мотивують глядача класифікувати їх до реалістичної манери живопису, проте наявністю графічних контурів зображуваних елементів композиції та плавним переходом тональності кольору наближають ці твори до різновиду декоративного мистецтва – батіку. Так, барвистій компо-

зиції роботи «Натюрморт з червоною лампою» (Рис. 2), попри щільно заповнене зернисте тло полотна і контраст червоно-помаранчевого, зеленого та синьо-блакитного кольорів, притаманна легкість шовку – площини для декоративних композицій батіка.

Під час відкриття проєкту засновниця та очільниця Центру Української Культури та Мистецтва, докторка філософії з образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації Світлана Долеско запропонувала відвідувачам виділити особливу «за стилем та «характером» акварель та висловити свої вподобання в книзі відгуків («Dolce Vita», 2021).

Наприкінці проєкту було виділено три роботи, на яких найчастіше акцентувалась увага відвідувачів: «Калинова гілка», «Черешні на рушнику» та «Яблука в хустинці» (Рис. 3). Останній натюрморт виконаний у студійній манері: на щедро декорованому синьою тканиною тлі, на середньому плані центром композиції виділено барвисту червону хустку, яка й досі займає важливе місце в культурі українського жіночого костюма. Художниця провела паралель між цим елементом вбрання і стиглими яблуками як символом родючості природи та жінки – одного з основоположних символів світогляду українців, чий життєвий цикл нерозривний від циклу природи. Композицію доповнено кількома кетягами калини. Декоративна соковита естетика цього натюрморту напрочуд тонко характеризує назву виставки «DOLCE VITA», що в перекладі з італійської означає «солодке життя». Сміливі переходи тонів та експресія контрасту кольорів – чи не найголовніші ознаки творчої манери Тетяни Кугай – роблять цей натюрморт своєрідною «обкладинкою» її акварельної манери.

Рис. 2. Тетяна Кугай «Натюрморт з червоною лампою». Полотно, акварель, 2015

Рис. 3. Тетяна Кугай «Яблука в хустинці». Полотно, акварель, 2016

Класична акварельна прозорість зображуваних елементів та м'який перехід кольору дозволяють сприймати натюрморт «Медовий смак» (Рис. 4) як менш емоційний, в порівнянні з «Яблуками в хустинці», хоча й тут теж прослідковується захоплення Тетяною Кугай народною культурою та побутом українського народу, вибудованих на відчутті втіхи від буття в щоденній важкій праці, оскільки вона неодмінно приносить щедрі матеріальні й духовні дари. Назви робіт співзвучні: «Айва в кошику», «Груші на рушнику», «Жовто-блакитне», «Калинова гілка», «Перчики», «Сонячні гарбузи» та ін. Серед експонованих робіт значно скромніше були представлені квіткові композиції: «Білі півонії», «Гілка бузку», «Життя соняхів», «Примула» та ін.

Загалом, не лише в жанрі натюрморту, а й в інших жанрах відчутним є зацікавлення мисткині українським декоративним мистецтвом, фольклором та історією, що проявлено насамперед в алгоричності образів. У своїй викладацькій діяльності Тетяна Кугай завжди наголошує на тому, що здобувачі художнього та дизайнерського фаху мають бути обізнані з цими основами національної мистецької традиції.

Серед інших принципів художньо-педагогічної діяльності Тетяни Кугай – просвітництво. Під час виставки «DOLCE VITA» художниця провела майстер-клас «Барви жовтня» з основ акварельного живопису на полотні та папері для всіх охочих, незалежно від рівня обізнаності з

Рис. 4. Тетяна Кугай «Медовий смак». Полотно, акварель, 2015

цією технікою. Мисткиня наголосила, що головним завданням учасників є не досягнення високого рівня володіння технічними прийомами, а отримання задоволення від творчого процесу та результату (Майстер-клас, 2021).

Висновки. Виставка акварельного мистецтва київської художниці, дизайнерки та викладачки Тетяни Кугай, що відбулась у Центрі Української Культури та Мистецтва (м. Київ, 2021), зосередила увагу відвідувачів на роботах, виконаних в кількох техніках, де було виділено авторську техніку – акварель на полотні.

Під час аналізу окремих робіт увагу зосереджено на принципах художньої виразності, де акцентними є декоративність, алегоричність, колірна імпульсивність, звернення до студійної натюрмортної традиції, що виділяє Тетяну Кугай серед сучасних вітчизняних акварелістів. З огляду на те, що це дослідження є першим, де доробок Тетяни Кугай проаналізовано у контексті одного з напрямків – акварелі – надалі вбачаються можливості для вивчення інших сторін широкого спектра її діяльності та публікації відповідних матеріалів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Dolce Vita» від Тани Кугай. *Центр Української Культури та Мистецтва*. URL: https://www.dolesko.com/spip.php?page=article&id_article=02668 (дата звернення: 10.09.2024).
2. Асадчева Т. Київ, що надихає: у столиці проходить виставка відомої художниці. *Вечірній Київ*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/58679/> (дата звернення: 20.09.2024).
3. Будкевич А. Стоїть. Немає в світі більше града, щоб так тримавсь за пагорби свої... *Народний оглядач*. URL: <https://www.ar25.org/article/stoyit-nemaye-v-sviti-bilshe-grada-shchob-tak-trymavs-za-pagorby-svoyi.html> (дата звернення: 11.11.2024).
4. Виставка акварелі Тани Кугай «Dolce Vita», 29 вересня – 25 жовтня 2021 року. *Центр Української Культури та Мистецтва*. URL: <https://www.dolesko.com/Vistavka-Akvarelii-Tanii-Kugaj-DOLCE-VITA-29-veresnya-25-zhovtnya-2021-roku.html> (дата звернення: 20.10.2024).
5. Гула Є. П., Кугай Т. А., Мазніченко О. В., Недзельська О. О. Ілюстрації казок у сучасному дизайні. *The 5th International scientific and practical conference «European scientific discussions»* (March 28–30, 2021) Potere della ragione Editore, Rome, Italy. 2021. С. 484.
6. Запрошуємо на виставку акварельного живопису Тани Кугай «DOLCE VITA». *Київська міська державна адміністрація*. URL: <https://podil-2023.kyivcity.gov.ua/news/24121.html?PrintVersion> (дата звернення: 10.09.2024).
7. Кротова Т., Мазніченко О., Кугай, Т., Осадча А. Туристична реклама Києва. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*, 2023. С. 136–138.
8. Майстер-клас з акварельного живопису на полотні або на папері «Барви жовтня». *Центр Української Культури та Мистецтва*. URL: <https://www.dolesko.com/Majster-klas-z-akvarel-nogo-zhivopisu-na-polotnii-abo-na-papirii-Barvi-zhovtnya-2673.html> (дата звернення: 19.11.2024). 2021
9. Омельчук Ю. Тетяна Кугай. Енергія вогню. *Говорить і показує Україна*, 2004. № 20 (2423). С. 10.
10. Свередюк Р. Художниця Тетяна Кугай. Роман Свередюк. *Офіційний сайт, блог та архів*. <https://sverediuk.com.ua/hudozhnitsya-tetyana-kugay/> (дата звернення: 20.09.2024).
11. Тана Кугай. Біографія. *Офіційний сайт художниці*. <http://www.taniakugai.com/biography/ua/index.htm> (дата звернення: 07.08.2024).
12. Тетяна Кугай. *Біографічний довідник «Художники України»*, 2006. № 4. С. 124–125.

13. Щетиніна А., Кугай Т., Мазніченко О. Особливості сучасної української книжкової ілюстрації. *Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку*, 2022. С. 7–8.

REFERENCES

1. «Dolce Vita» vid Tani Kuhai [«Dolce Vita» by Tanya Kugai] (2021). *Tsentr Ukrainskoi Kultury ta Mystetstva*. URL: https://www.dolesko.com/spip.php?page=article&id_article=02668 [in Ukrainian].
2. Asadcheva, T. (2021). Kyiv, shcho nadykhaie: u stolytsi prokhodyt vystavka vidomoi khudozhnytsi [Inspiring Kyiv: an exhibition of a famous artist is taking place in the capital]. *Vechirniy Kyiv*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/58679/> [in Ukrainian].
3. Будкевич, А. (2021). Stoit. Nemaie v sviti bilshe hrada, shchob tak trymavs za pahorby svoi... [Worth it. There is no more hail in the world that clings to its hills like this...]. *Narodnyi ohliadach*. URL: <https://www.ar25.org/article/stoyit-nemaye-v-sviti-bilshe-grada-shchob-tak-trymavs-za-pagorby-svoyi.html> [in Ukrainian].
4. Vystavka akvareli Tani Kuhai «Dolce Vita», 29 veresnia – 25 zhovtnia 2021 roku [Exhibition of watercolors by Tanya Kugai "Dolce Vita", September 29 - October 25, 2021] (2021). *Tsentr Ukrainskoi Kultury ta Mystetstva*. URL: <https://www.dolesko.com/Vistavka-Akvarelii-Tanii-Kugaj-DOLCE-VITA-29-veresnya-25-zhovtnya-2021-roku.html> [in Ukrainian].
5. Hula, Ye. P. & Kuhai, T. A., Maznichenko, O. V., Nedzelska, O. O. (2021). Iiustratsii kazok u suchasnomu dyzaini [Illustrations of fairy tales in modern design]. *The 5th International scientific and practical conference «European scientific discussions»* (March 28–30, 2021) Potere della ragione Editore, Rome, Italy, 484. [in Ukrainian].
6. Zaprosuiemo na vystavku akvarelnoho zhyvopysu Tani Kuhai «DOLCE VITA» (2021) [We invite you to the exhibition of watercolor painting by Tanya Kugai «DOLCE VITA»]. *Kyivska miska derzhavna administratsiia*. URL: <https://podil-2023.kyivcity.gov.ua/news/24121.html?PrintVersion> [in Ukrainian].
7. Krotova, T. & Maznichenko, O., Kuhai, T., Osadcha, A. (2023). Turystychna reklama Kyieva [Tourist advertising of Kyiv]. *Collection of scientific papers «ΑΟΗΟΣ»*, 136–138 [in Ukrainian].
8. Maister-klas z akvarelnoho zhyvopysu na polotni abo na paperi «Barvy zhovtnia» [Master class on watercolor painting on canvas or paper «Colors of October»] (2021). *Tsentr Ukrainskoi Kultury ta Mystetstva*. URL: <https://www.dolesko.com/Majster-klas-z-akvarel-nogo-zhivopisu-na-polotnii-abo-na-paperii-Barvi-zhovtnya-2673.html> [in Ukrainian].
9. Omelchuk, Yu. (2004). Tetiana Kuhai. Enerhiia vohniu [Fire energy]. *Hovoryt i pokazuie Ukraina*, 20 (2423), 10 [in Ukrainian].
10. Sverediuk, R. (2015). Khudozhnytsia Tetiana Kuhai [Artist Tatyana Kugai]. *Roman Serediuk. Ofitsiyni sait, bloh ta arkhiv*. URL: <https://sverediuk.com.ua/hudozhnitsya-tetyana-kugay/> [in Ukrainian].
11. Tania Kuhai. Biohrafiiia [Tanya Kugai. Biography]. *Ofitsiyni sait khudozhnytsi*. URL: <http://www.taniakugai.com/biography/ua/index.htm> [in Ukrainian].
12. Tetiana Kuhai [Tatyana Kugai] (2006). Biohrafichniy dovidnyk «Khudozhnyky Ukrainy», (4), 124–125 [in Ukrainian].
13. Shchetynina, A. & Kuhai, T., Maznichenko, O. (2022). Osoblyvosti suchasnoi ukrainskoi knyzhkovoii iliustratsii [Features of modern Ukrainian book illustration]. *Dyzain ta mystetstvo v konteksti sotsiokulturnoho rozvytku*, 7–8 [in Ukrainian].